

Theo van Bronswijk neemt afscheid van VAMP

Theo van Bronswijk heeft de voorzittershamer van de Vereniging Arboretum Munnike Park neergelegd. Bijna acht jaar was hij voorzitter, waarvan ongeveer een jaar als interim. Bij uitstek een gelegenheid om de merites van Theo de revue te laten passeren. Dat gebeurde in 't Weetpunt bij zijn afscheid van zijn collega's en met een bericht van Theo op papier voor WetensWaard.

Bijna alle vrijwilligers van het arboretum waren bij de afscheidsreceptie, waar Theo met zijn familie in het middelpunt van de belangstelling stond. Leny Mars vertelt er hoe zij in 2004 Theo's aanvraag voor vrijwilligerswerk kreeg. "Ik spoedde mij met documentatie over het park naar Hendrik Ido Ambacht." Dat was overtuigend materiaal, want al snel werd Theo een gewaardeerde medewerker, die goed in de groep paste en geen enkel werk schuwde, aldus Leny. Theo had natuurlijk ook de nodige tuinervaring; in zijn vorige woonplaats had hij namelijk een grote tuin.

Leny vervolgt: "Toen Anton van der Ploeg ziek werd en zich afvroeg wie hem zou kunnen opvolgen had niemand bezwaar om jou tot voorzitter te benoemen." Theo vertelde eens hoe dat ging: het bestuur zat aan tafel en vanuit zijn ooghoek zag hij hoe Anton naar hem knikte met iets van: 'dat is een goeie'.

Tijdens het voorzitterschap van Theo kreeg de vereniging er veel nieuwe vrijwilligers bij en groeide het Munnikepark uit tot een van de meest bijzondere parken in deze regio. "Dit is mede te danken aan de liefde en toewijding, waarmee de vrijwilligers hun werk hebben verricht. Alle vreemde 'snuikers' die in het park werken hebben inmiddels een hechte band met elkaar. Wij vinden het daarom zo erg, dat je nu de leiding moet overdragen. Je hebt veel voor de vereniging gedaan zowel op organisatorisch als op sociaal gebied. De contacten met de gemeente verliepen niet altijd naar wens, maar je bleef altijd volhouden totdat het doel was bereikt. Ik denk hierbij speciaal aan de technische verwickelingen rondom de bruggen en paden," besluit Leny.

Theo schrijft over zijn afscheid: "Ik wil iedereen hartelijk bedanken, allereerst het bestuur van de Vereniging Arboretum Munnike Park dat op een voortreffelijke wijze de afscheidsreceptie in 't Weetpunt heeft verzorgd. Velen waren er aanwezig, anderen lieten hun blijk van waardering merken met een kaart of telefoontje met hartelijke woorden en er waren vele cadeaus."

Bij zijn afscheid ontving Theo een toepasselijk beeldje, voorstellende 'Vriendschap'. "Het is bijzonder geslaagd en heeft een mooie plaats bij ons in de kamer gekregen. Ik kijk er regelmatig naar en dan denk ik terug, niet alleen aan die gezellige afscheidsmiddag maar ook aan de fijne tijd die ik als voorzitter 'met' u was. Ja, 'met' u schrijf ik bewust, want zo is het: samen hebben wij opgetrokken voor ons park. Ook de afvaardiging van de gemeente Zwijndrecht wil ik hierbij betrekken. Hierbij komen de woorden in gedachte die ik bij mijn aantreden zei: we gaan het 'met' elkaar doen, en zo is het gegaan.

Nogmaals dank voor alles wat er is gedaan, gegeven en gezegd. Het was fantastisch, ook namens Gerry hartelijk dank.

Theo van Bronswijk

Met de boswachter naar het Develbos

Het Develbos wordt steeds meer een echt bos. Zaterdagmiddag 14 maart ging een groep kinderen het Develbos in met de boswachter. Verzameld werd bij de manege de Hoge Devel. Het was een leuke dag. Geen ongelukken gebeurd, alleen een meisje in de modder gevallen, maar dat was niet zo erg.

Een middag met de boswachter in de natuur. We waren op zoek naar sporen van de lente: op de grond, aan de bomen en in geluiden van vogeltjes. Het was een hele leerzame tocht. Vervolgens hebben we de natuur een handje geholpen door de onderste takken van eikenbomen te zagen en er een hoop van te maken voor de egels en andere dieren. Aan het einde nog een lekker paasei en toen zat de leuke dag er op. Volgend jaar weer!

Daleen Bakker (Daleen is een nieuwe vrijwilligster bij Natuur en Milieueducatie)

Bedankt

Middels dit bericht wil ik alle leden van de vereniging en de stichting bedanken die hebben meegeleefd tijdens de toch wel plotseling vervelende periode in m'n leven. Gezondheid is een groot goed; daarmee word je dan terdege geconfronteerd. Het doet goed als je dan zoveel lieve reacties mag ontvangen uit een club die je een warm hart toedraagt.

De driemaandelijke controles blijven er voorlopig in om de ontwikkelingen in de gaten te blijven houden, maar met inbegrip van de ongemakken kan ik weer een heleboel .

Nogmaals thnxs.

Dirk Visser

Geocaching in het Arboretum

Munnike Park

Geocaching is een avontuurlijk spel waarbij je op zoek gaat naar een schat (cache). Deze cache is alleen te vinden met behulp van een GPS (wandelnavigatie). Het is dus een speurtocht in een modern jasje. Leuk om te doen voor jong en oud. Het is een wereldwijd spel. Over heel de wereld liggen ruim 2 miljoen schatten.

Lidy van der Lans en ik hebben zo'n cache gemaakt voor het Arboretum Munnike Park met als doel dat mensen op deze manier een mooie rondleiding maken door het park.

We hebben tien vragen bedacht bij bezienswaardigheden in het park: bij de kunstwerken, insectenflat, kruidentuin enz. De antwoorden zijn nodig om de cache te kunnen vinden. Het park wordt nu nog vaker bezocht. De cache is er nu een maand en zo'n twintig mensen hebben de speurtocht al gedaan,

Hoe doet u mee? Er is een site voor de geocaching: www.geocaching.com. Door een account aan te maken krijgt u toegang tot de site en als u daar intypt Develpad 169, Zwijndrecht, krijgt u de informatie te zien. De cache heet: ontdek het Arboretum Munnike Park. Degenen die de cache hebben gevonden laten een reactie achter op de site en dat is leuk om te lezen. Zoals deze: "Mijn zoon en ik doen nog niet zo lang en ook niet zo intensief aan geocachen maar we beleven er altijd veel lol aan. Omdat het zoeken zo leuk is ga je zelf ook eens denken aan het verstoppjen van een cache. Mijn zoon had als favoriete plaats: het arboretum. Prachtige plek, mooie natuur, veel onderwerpen om te verwerken in een puzzel enz., enz. Precies in de week dat hij eens langs wilde bij het arboretum komt deze cache online!!

Ik ben blij met deze cache in het mooie arboretum. Een bijzonder mooie plek met heel veel diversiteit en struiken/bomen en planten. Mijn favoriete plaats is de rozenboog. Vooral als de blauwe regen bloeit is het net een plaatje uit een sprookjesboek. En in 't Weetpunt zijn vaak interessante tentoonstellingen. Mijn dochter komt er graag bij de activiteiten van de IVN.

De wandeling zelf is leuk en de opdrachten zijn goed te doen. Ik dacht dat ik goed voorbereid was met mijn meetlint maar helaas, dat ging maar tot 2 meter en de boom is dus echt groter dan dat!!

Op de eindlocatie ligt de cache niet direct, maar als je verder rond kijkt is hij goed te vinden. En zeker op ooghoogte!”

Vindt u het leuk om een keer te geocachen in het park, laat het ons dan weten.

Voor info en aanmelden voor de geocaching in het park mail naar weetpunt@gmail.com.

Lidy van der Lans en Attie Zandee

Saaie borders verleden tijd met Griffioenmethode

Je ziet ze steeds meer in het openbaar plantsoen: kleurige borders met vaste planten, die het gehele jaar door aantrekkelijk zijn.

Natuurlijk, gedurende het seizoen als de meeste soorten in bloei staan zijn de borders op z'n mooist, maar ook in de winter, wanneer de uitgebloeide bloemstelen hun eigen schoonheid bieden vind ik dat de uitstraling nog prima is.

Het zijn vakken die zijn aangelegd volgens het systeem Griffioen. Niet zomaar een plannetje wat uit de kast wordt gehaald, maar altijd een plan waarbij de eerste vraag is die wordt gesteld: “wat zal er op deze plaats groeien?”. Vooral voor het openbaar plantsoen, en dus ook voor grote vakken in ons prachtige park, geldt dat een snelle dichtgroei van de vaste planten essentieel is om zo onkruidgroei tegen te gaan. In de praktijk blijkt 10% van het sortiment geschikt voor de openbare ruimte; dat zijn ruim 100 soorten vaste planten.

Een essentieel onderdeel van het Griffioensysteem is de grondverbetering. De bodemverbeteraar is vrij van zware metalen (verhit in tunnelovens), ziektekiemen, aaltjes en onkruidzaden en het voegt een flinke hoeveelheid organische meststof toe aan de bodem die de groei van jonge beplanting stimuleert. Daarna worden extra grote planten aangeplant (potmaat P11), om zo snel mogelijk een dekkend resultaat te krijgen.

Na de winter worden de planten kort gemaaid en gemulcht. De voedingsstoffen blijven in het milieu en zorgen voor extra bemesting. Kort na het afmaaien lopen de planten weer snel uit, waardoor onkruid wordt onderdrukt. Door deze manier van onderhoud vernieuwen de vaste planten zich ieder jaar, wat mede zorgt voor een lange levensduur.

De eerder genoemde 100 soorten vaste planten krijgen volledige dichtgroei als wordt voldaan aan 21 voorwaarden. In een nut-shell zijn dit; betreden, zout, droogte, hitte, niet verstikken, snel dicht groeien, beeld in de winter, afbreken of afwaaien, winterhard, langlevend, gezond, niet giftig, juiste bloeitijd, bestand tegen natte omstandigheden, herkenbaar t.o.v. onkruid, gedrongen groei, bestand tegen honden, konijnen, meeuwen en duiven, veel bladmassa, snel uitlopend na het maaien en dus ook maaibaar.

Na het klepelen (klepelen: het fijn maken van ruige begroeiingen met behulp van roterende klepels) zullen de planten weer snel uitlopen en eventueel aanwezige, kleine onkruiden onderdrukken. Het nalopen op een paar grote onkruiden gedurende de zomer is voldoende. In het tweede groeiseizoen moet de beplanting geheel gesloten zijn. Het doel is dus niet: vaste planten aanbrengen en onderhouden, maar aanbrengen en dicht laten groeien.

Dirk

IN DE KRUIDENTUIN

De Laurier

Soms heeft een mens zomaar een goede inval. Voor dit nummer van Wetenswaard zou ik een stukje schrijven over de laurier. Nu ben ik pas terug uit Cyprus. Grappig is dat ik daar laurierbomen tegenkwam, zowel in het wild als in een kloostertuin en zelfs in het museum.

De laurier is een kleine, altijd groene boom met stugge, leerachtige bladeren. De oorsprong van de laurier vinden we in de landen rond de Middellandse zee. Op foto 1 staat een hele grote laurierstruik

in een olijvenboomgaard op Cyprus. In ons klimaat zal je ze niet gauw zo groot aantreffen. We weten allemaal dat de oude Grieken hun sporthelden tooiden met een laurierkrans om het hoofd. Zij werden ‘gelauwerd’ als teken van hun overwinning. Op foto 2 zien we zo’n held. Ik vond hem in het archeologisch museum van Nicosia, de hoofdstad van Cyprus.

Bij ons is de laurier niet volledig winterhard; zij wordt daarom vaak als een elegant stamboompje gekweekt dat bij strenge vorst kan worden afgedekt. In de kruidtuin gebeurt dat met een stuk jute. Helaas was dit jutebolletje in 2014 een leuke uitdaging

voor vandalen om de boel in brand te steken. Gelukkig begint het boompje zich weer te herstellen van deze aanval.

De bladeren van de laurier bevatten aromatische olie; zij worden daarom veel als keukenkruid gebruikt. De verse bladeren zijn bitter; gedroogd geven zij een kruidige smaak aan soepen, sausen en stoofpotten, zoals hachee en draadjesvlees. De smaak komt pas vrij bij langdurig meekoken en de bladeren moeten daarna verwijderd worden, want zij blijven hard en oneetbaar. Ook bij ingelegde augurken wordt een laurierblaadje in de pot gedaan.

Al eeuwenlang worden laurierbladeren gebruikt tegen allerlei kwalen, zoals luchtweginfecties, keelpijn, tandpijn, aften. Een laurierdropje helpt bij een hardnekkige hoest. Op internet ontdekte ik dat uit een onderzoek in 2007 bleek, dat laurier een gunstige uitwerking zou hebben op diabetespatiënten. Dagelijks een kopje thee van laurier zou de bloedsuikerspiegel omlaag brengen.

Recept voor knoflooksoep met laurier

Verwarm de oven voor op 160 °C. Leg drie hele bollen knoflook op een bakplaat in het midden van de oven en pof ze in 40 min. gaar. Neem de knoflook uit de oven en laat afkoelen. Druk daarna de knoflookteentjes uit de droge vellen.

Snipper intussen drie flinke uien en fruit ze 10 minuten zachtjes in olijfolie met drie laurierblaadjes en een beetje kruidnagel. Doe er een eetlepel bloem bij, roer goed door en voeg dan 1 liter water, 1 ½ bouillontablet en ¼ liter slagroom toe. Laat alles 30 min. zacht koken. Verwijder de laurierblaadjes en pureer de soep met de staafmixer. Zeef de soep en breng op smaak met peper en zout.

Wilma

Succes voor werkgroep natuur en milieu

Het initiatief ‘50 natuurdingen doen in het groen’ is als een van de tien werkgroepen genomineerd voor ‘Kern met Pit’.

Dat is een jaarlijkse wedstrijd van de Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij, waarbij bewonersgroepen worden uitgedaagd om hun idee voor de verbetering van hun leefomgeving te realiseren. Dat moet dan wel binnen het tijdsbestek van één jaar gebeuren. De volgens een jury beste ideeën mogen deelnemen aan de wedstrijd en wie het lukt om het project binnen een jaar succesvol af te ronden ontvangt € 1000.= Wie eerste wordt zelfs € 3000.=

Lidy van der Lans, die schijnbaar onvermoeibaar bezig lijkt om de jeugd de natuur te laten ervaren, blijkt de drijvende kracht achter het initiatief dat is uitgemond in het project **50 natuurdingen doen in het groen**. Niet voor niets wordt zij wel ‘Moeder der Natuur’ genoemd omdat zij al jaren bezig is

haar passie voor jeugd en natuur vorm te geven. Zij haast zich te verklaren dat zij al het werk echt niet in haar eentje heeft gedaan. Zo is het bij dit project behorende attractief vormgegeven Natuurdingenpaspoort ontworpen door Helmi de Geus. Daarnaast zijn er voor de uitvoering ouders, grootouders en misschien zelfs wel een enkele tante met de kinderen de natuur in gestuurd om, waar nodig, gedurende het hele jaar door foto's te nemen. Die vormen het bewijs van allerlei uitgevoerde activiteiten die nodig zijn om in het bezit te komen van het felbegeerde certificaat. Daarvoor moeten de kinderen onder andere allerlei dingen ontdekken, klimmen, niet bang zijn voor vieze handen, een insect durven vasthouden, 's nachts kamperen in de tuin en wat al niet.

Inmiddels is de datum bekend waarop de kinderen met hun volgeplakte natuurpaspoort in 't Weetpunt worden verwacht. Ze worden dan ontvangen door wethouder Henk Mirck van Milieu op maandag 24 augustus van 13.00 tot 14.00 uur en woensdag 2 september van 14.00 tot 15.00 uur. Hij zal de volgeplakte boeken bekijken en dan aan elk kind het 'Gouden natuur certificaat' uitreiken. Daarna krijgen de kinderen ook hun verdiende groene natuurkoffertje met verrassende inhoud dat past bij het onderwerp dat zijzelf gekozen hebben. Daar is Lidy stad en land voor afgelopen, maar het is haar gelukt. En of het niet op kan, schijnt de jeugdige gecertificeerde natuurontdekkers dan ook nog een extra verrassing te wachten.

Fred Ligthart

Opening tentoonstelling over Waterschap in 't Weetpunt

Het is alweer een tijd geleden dat een tentoonstelling in 't Weetpunt officieel werd geopend. De huidige tentoonstelling over het waterschap, viel die eer te beurt. De eerste locodijkgraaf van het Waterschap Hollandse Delta, de heer A.C.M. van Eekhout, 'klikte' de tentoonstelling open door de interactieve- en filmpresentatie bij de tentoonstelling in werking te stellen.

"Het idee voor de tentoonstelling ontstond in november, toen de verkiezingen van de waterschappen ter sprake kwamen. Toen bleek, dat niemand precies weet wat het waterschap doet," vertelt Jacques Rozendaal. Als je je erin verdiept komt het waterschap de hele dag op je pad. Dat begint al bij het eerste toiletbezoek. Het waterschap zorgt namelijk voor de waterkwaliteit, nadat wij het hebben vervuild. Werken waarmee het water-

schap in Nederland onze voeten droog houdt, kom je overal in het land tegen, zoals gemalen.

- **Jacques laat de dijkgraaf de tentoonstelling zien**

Jacques maakte er een tentoonstelling over, samen met Hans Stegeman en Peter Hoefkens "Petje af voor die mensen hoor," zegt Jacques. "Er komt zóveel kijken bij een tentoonstelling maken en Hans en Peter doen dat vier keer per jaar! Voor deze tentoonstelling ben ik zelfs naar Haarlem geweest om in het centrale archief van de waterschappen historische prenten te gaan ophalen."

- **de heer A.C.M. van Eekhout, 'klikte' de tentoonstelling open**

Het werk van het waterschap heeft raakvlakken met dat van de Stichting Natuur & Landschap Zwijndrechtse Waard. Daarover vertelt paneel drie: het gemaal bij het Perenlaantje in H.I. Ambacht is van levensbelang voor het behoud van de perenbomen langs de berceau. Peren zijn namelijk heel gevoelig voor wisselingen in de grondwaterstand. En wie WetensWaard regelmatig leest, weet dat de werkgroep Ruimtelijke Ordening zich al lang sterk maakt voor een constant grondwaterpeil rond de perenberceau.

Marjan

In memoriam Henk van Noort (26 februari 1928-20 februari 2015)

Henk herinner ik mij als een natuurgenieter. Hij wandelde elke dag de Devel rond met zijn vrouw Ineke. Tot de laatste week voor zijn overlijden genoot hij van de mooie groene omgeving.

Als vrijwilliger kwam Henk in 1998 bij de Vereniging Arboretum Munnikepark werken. Zijn volkstuintje had hij opgezegd, maar hij wilde toch buiten werken en tegelijkertijd nuttig zijn voor de gemeenschap. Hij was een serieuze man met kennis van zaken, die veel voor de vereniging heeft betekend.

Aan Henk kon je altijd vragen: "Henk zou je dit of dat willen doen?". Dan antwoordde hij altijd: "natuurlijk, als dat nodig is, dan begin ik er meteen aan". Eerst was het zwaar spitwerk, later op de knieën wieden en dat gebeurde altijd heel precies. Als het werk niet gedaan was op die dinsdagmorgen, dan ging hij er de daaropvolgende week mee verder. Altijd had hij een grote voldoening als het werk gedaan was.

Henk was voor de vereniging een prettige man om mee samen te werken. Hij toonde altijd belangstelling en wilde veel leren over de bomen en planten. Op zijn reizen kwam hij ook onbekende planten tegen, die hij graag in het park zou willen zien. Het was leuk om daar met hem over te praten.

Henk zal in onze herinnering blijven als een goede vriend.

Leny Mars

Uit het Rosarium 'Wedding Day'

In de komende nummers van Wetenswaard wil ik wat meer vertellen over de rozen in ons rosarium. En laat ik nu maar meteen met de grootste roos beginnen. Dat is Wedding Day, de forse klimroos die de zuidkant van de rozenboog helemaal bedekt, de kant dus van 't Weetpunt. Wedding Day is eigenlijk geen klimroos, maar een rambler.

Ramblers hoeven niet gesnoeid te worden, maar pas op... ze worden dan wel enorm groot! Een rambler kan na een paar jaar makkelijk een heel schuurdak bedekken. Er zijn dus twee mogelijkheden: óf

u heeft een hele grote tuin met een grote schuur, óf u gaat uw rambler elk jaar te lijf met de snoeischaar.

Ik heb jaren de roos Seagull, een broertje van Wedding Day, over de pergola in mijn carport geleid; een carport van zo'n vijf meter breed. Dat was dus elk jaar snoeien, met flinke wonden op mijn handen en onderarmen tot gevolg. Want ramblers hebben ook nog eens gemene stekels. Melita Priems gaf mij de tip dat er speciale snoeihandschoenen bestaan waarvan de leren kappen de onderarmen beschermen. Dat was al een hele verbetering. Maar toch... vorig jaar heb ik Seagull opgeruimd. Helaas, hij is niet meer. Vervangen door een echte klimroos die de hele zomer bloeit.

Alle ramblers hebben kleine witte of witroze bloemen die deze groep rozen een heel natuurlijk aanzien geven. Als ze bloeien geuren ze heerlijk, maar pas weer op: ze bloeien maar een paar weken per jaar. Ramblers zijn dus rozen voor romantische mensen, die een paar weken per jaar genieten van de beeldige bloemetjes, de geur en de zoemende bijen. Praktische mensen vinden natuurlijk een oplossing en zo ook in ons rosarium. Als Wedding Day is uitgebloeid neemt de gewone klimroos Schneewittchen de bloei van hem over.

Wilma

Vogelkunst in 't Weetpunt

Het lijkt wel kunst, deze ketting in een kronkelige tak. Maar deze ketting heeft een functie; hij voedt de vogels in de winter. Deze ketting is gemaakt door Alejo van Franeker, een van de deelnemers aan de themamiddag in januari van Marijke van der Leer. Het thema: Help de vogels de winter door. De kinderen maakten onder meer een ketting van vogelsnacks met wortel, pinda's en stukjes appel.

Marjan

Natuurwandeling met jongerenclub JOB uit Ambacht

Een gezellige groep jongens en meisjes van 12-16 jaar ging 7 maart met ons mee op pad. Het was geen gewone wandeling, de jeugd is er op uitgestuurd om te denken, te doen en te rekenen met natuuro opdrachten er bij. Als alle opdrachten goed werden uitgevoerd, kwam er een code en lag er een Oorkonde verstopt. Na een pittige en gezellige wandeling met af en toe wat lekkers voor onderweg, is de Oorkonde verdiend. Iedereen kreeg een pluim, uitgereikt door Attie.

Attie Zandee en Lidy van der Lans

TUINTAAL

Brandnetels horen er ook bij

Onder de koffie bekijken we zo'n prachtige Zwijndrechtse-Waardfilm van Jacques Rozendaal. Een wolk fluitenkruid doet Riet van der Plank en mij zwijmelen, zo mooi! Bij Matthijs Verheuveld komen jeugdherinneringen boven. "Langs de slootjes aan de Bootjessteeg stond het vol fluitenkruid," vertelt hij. "En brandnetels." Op de Zwijndrechtse klei horen die er gewoon bij, brandnetels. Goed voor de vlinderstand. Maar als je niet oppast prikken ze. Ook dat is natuur. Het mooie is, dat die natuur ook het medicijn levert: gekneusd blad van weegbree.

Marjan

Bericht van werkgroep

Ruimtelijke Ordening

2015 Is rustig begonnen voor de werkgroep. De discussie over de windmolens volgen we op de voet. Tijdens de inloopavond begin maart in het gemeentehuis konden wij, maar ook u, de laatste stand van zaken zien en horen. Als de windmolens er komen, dan zal dat op het industrieterrein Groote Lindt zijn. 2-3 Locaties lijken de voorkeur te hebben, al heeft iedere locatie zijn minder sterke kanten. Binnenkort zal de raad er zich over buigen en daarna zal een initiatiefnemer met plannen moeten komen om een windmolen te gaan bouwen en beheren.

Verder hebben leden van de werkgroep deelgenomen aan een tweetal werkateliers, georganiseerd door de samenwerkende overheden op het eiland IJsselmonde, die de economie en de leefbaarheid van het buitengebied van IJsselmonde willen versterken. Samen werken ze toe naar een ontwikkelprogramma voor IJsselmonde. Ongetwijfeld zullen wij u daarover later kunnen informeren.

De gemeente Hendrik Ido Ambacht hebben we weer om aandacht gevraagd voor het beheersplan voor het Perenlaantje, dat naar onze mening nog verder moet worden uitgewerkt.

Martin de Bruin

Als u niet rust op de goede grondvesten van de natuur, zult u werken voor weinig eer en nog minder profijt. Zij die iets anders dan de natuur - meesteres van alle meesters - als maatstaf nemen, putten zich tevergeefs uit.

Leonardo da Vinci (1452-1519)

Möbius ten prooi aan vandalen

Wim Hoogewey, een van de eerste medewerkers van het park, heeft de Vereniging Arboretum Munnike Park het beeld 'Möbius' cadeau gedaan.

De naam van het witmarmeren beeld verwijst naar de cirkel van de wiskundige Möbius. Neem een lange strook papier, draai er een halve slag in en plak de uiteinden aan elkaar. En zie: een möbiusband. Het mooie is, dat de möbiusband niet alleen begin- en eindeloos is, maar ook geen binnen- of buitenkant heeft. Probeer het maar: ga met je vinger langs het papier en je merkt dat je de in elkaar overvloeiende binnen- en buitenkant oneindig kan aftasten. In het geschenk van Wim Hoogewey omarmt de möbius een bol, zoals een schutblad zaad omarmt dat op het punt staat de wijde wereld in te springen. De cirkel staat voor de eeuwigdurende verjonging van de soort.

- *Het leek een veilige plek, voor een haag in het rosarium*

Het geschenk kreeg na lang wikken en wegen (waar zou het veilig staan?) een plaats in het rosarium. Daar stond het tot donderdagavond 12 maart. Toen sloeg het vandalisme weer in het Munnikepark toe.

- Maar nee...

Het beeld van Wim Hoogewey werd van zijn sokkel getrokken. Na melding van dit drama heeft Leny Mars direct de politie gebeld. Deze stuurde onmiddellijk een busje naar de plaats delict. Leny en Ben zijn er heengereden en hebben met hen gesproken. Het beeld is voorlopig veilig opgeborgen in het schuurtje, tot de VAMP er een echt veilige plek voor heeft gevonden.

Marjan en Ben Mars

33 Bomen gekapt langs Munnikensteeg

Bewoners langs de Bolero waren het niet met elkaar eens, de een wilde een dicht begroeide strook bosplantsoen en de ander wilde veel zon in de achtertuin. Er was dus discussie en een enkeling zocht contact met de gemeente om zo zijn gelijk te krijgen.

Toen het bosplantsoen ongeveer 25 jaar geleden door de gemeente werd aangeplant, zijn er verschillende typen bomen neer gezet, namelijk: wijkers en blijvers. Duidelijk is dat de wijkers op termijn moesten wijken zodat de blijvers kunnen doorgroeien tot volle wasdom. Wij als vrijwilligers hadden in de strook al eens de struiken onder handen genomen en de nodige laaghangende

takken gesnoeid, maar aan bomen van 15 tot 20 meter wilden wij ons niet wagen.

Dus verscheen op een dag de opzichter groenvoorziening van de gemeente en met hem hebben we gekeken wat de beste keuze was om licht in het perceel te brengen. Gewapend met een spuitbus werden bomen door de deskundige bekeken en degenen die er aan moesten geloven werden bespoten met verf; blassen noemen ze dat. Later weet degene die de bomen komt omzagen, welke exemplaren hij moet hebben.

25 Essen, twee lindes, twee esdoorns, een haagbeuk en twee populieren werden er geblest. We hebben daarna een bedrijf gezocht dat de bomen kon kappen. Dit gebeurde op 4 februari. De weersverwachting voor die dag was: koud en guur met in de middag regen. Op de bewuste dag kwam er een konvooi vrachtwagens de wijk in rijden gevolgd door een enorme 45 tons kraan.

Deze kraan werd op een strategisch punt langs de bosstrook gezet zodat hij een flink bereik had naar links en rechts. De klus kon beginnen. De arm van de kraan werd vele meters uitgeschoven en zwenk-

te naar de eerste boom. Een mannetje in een rode overall liet zich gewillig omhoog hijsen. In de kruin van de boom maakte hij enkele kettingen vast, daarna liet hij zich weer zakken en nam de kettingzaag ter hand. Een hevig lawaai van de zaag klonk er tussen de bomen en binnen enkele seconden was de boom 10 cm boven de grond afgezaagd. De kraanmachinist kreeg een seintje en de boom werd rechtstandig uit het perceel gelicht.

De kraan draaide naar de klaarstaande vrachtwagens waar enkele mannen al klaar stonden met een kettingzaag, binnen no time werd de boom in korte stukken gezaagd. Een man hoog boven op de vrachtwagen bediende een grijper en kwam nu in actie; met een welgemikte greep pakte hij de gezaagde stammen op en deponeerde ze met een ferme zwaai in de nog lege containerbak achter op de vrachtwagen. De volgende boom was al weer in aantocht en het geheel begon van vooraf aan. Om acht uur zijn ze met 7 mensen begonnen en om vier uur was het karwei geklaard. De 33 bomen en de losse takken lagen nu op lengte gezaagd netjes in de container.

De klus was geklaard en dat was maar goed ook; een onheilspellende donkere wolkenmassa kwam aangedreven en een forse regenbui was niet meer te vermijden. Het derde de werkers niet want zij zaten inmiddels hoog en droog in hun voertuigen,

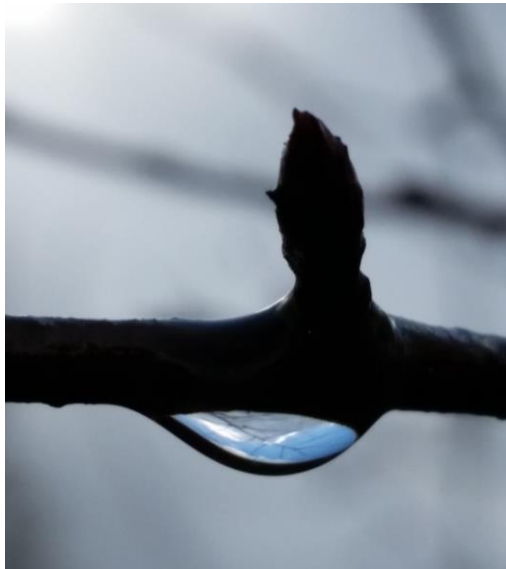
zwaaiden nog een keer naar ons op weg naar de volgende klus.

Voor degenen die het spektakel hebben gezien zal dit verhaal niet veel toevoegen maar wie het niet heeft gezien heeft echt wat gemist.

tekst: Jan Beerentemfel

foto's: Sonja Kock

Fred Ligthart zocht voor ons een gedicht uit van M. Vasalis (1909-1998) over de lente. Simone Kleiberg maakte er een toepasselijke foto bij.

Een witte ochtend, eerste dooi
De lucht wit grijs, egaal gespreid
En aan de lange horizon
Welt nu een witte zon.

Geen wind, beweging of geluid.
Er botten waterdruppels uit:
Aan iedre tak en iedre struik
Zijn knoppen licht.

Een hartstochtsloze en totale aanwezigheid
Maakt zich nu kenbaar en het is
Of in een diepe adempauze van de tijd,
Dichtbij, een pasgeboren kind
Zich stil, volmaakt en ademend bevindt.

Veenmolmummies in 't Weetpunt

Peter Wijsmuller bezorgde 't Weetpunt al eens een paar opgezette eenden en 'n egel. Nu kwam hij aan met opgedroogde veenmollen, gevonden in zijn tuinkas op Bakestein. Zo bezit 't Weetpunt tegenwoordig drie mummies.

Dat de veenmol in Zwijndrecht is gevonden, is best bijzonder. De veenmol leeft namelijk, de naam zegt het al, op veen. Maar nu zijn ze te bezichtigen in de uitstalkast van de Vereniging Arboretum Munnikepark.

Veenmollen (**Gryllotalpa gryllotalpa**) zijn graafinsecten met sterk ontwikkelde voorpoten. Ze kunnen tot wel 5 cm groot worden. De dieren leven van larven en andere bodeminsecten. Dit menu wordt aangevuld met plantaardig materiaal. De veenmol gebruikt zijn voorpoten als graafwerktuig om gangen te maken vlak onder het grondoppervlak. Daarbij gaat hij niet omzichtig te werk; bij het graven bijt hij wortels van gewassen af, met alle schade van dien. Siem Cok, kweker in hart en nieren, steekt zijn afschuw over de veenmol dan ook niet onder stoelen of banken als hij de gemummificeerde exemplaren ziet. "Wij trokken ze uit elkaar; dan had je er twee," vertelt hij. "Ja, wat dacht jij dan?" gaat hij verder op mijn ontstelde reactie. "Die beesten vreten alle planten bij de wortel af. Als je die in je veld hebt, houd je geen gewas over." Zo zie je maar: het mag een bijzonder dier zijn, de *Gryllotalpa gryllotalpa*, maar een plaag blijft een plaag.

Marjan

Flitspalen

Van oudsher hebben we als vogelwerkgroep eind januari de 'ganzentocht'. Maar helaas, koning winter bracht ons ijzel en we moesten deze dag verplaatsen naar begin februari.

De titel van dit verhaal en een ganzentocht lijken niet veel met elkaar te maken te hebben. Als vogelaar zou als eerste in je gedachten kunnen schieten dat het ging over een snelle vogel zoals de slechtvalk. Die vliegen wel in dit gebied en met hoge snelheid duiken ze naar de grond om hun prooi te bemachtigen. Maar nee ook dat is het niet, hoewel we wel een slechtvalk hebben gezien, maar dan zittend op een paal, in alle rust om zich heen kijkend. Maar hij komt zo, de verklaring voor de titel. Eerst het positieve van de dag: de opkomst

was hoger dan verwacht en zo gingen we richting Zeeland met drie auto's. Al waren we er vorig jaar al eens wezen kijken, toch gingen we weer op zoek naar de Flamingo's. Altijd een bezienswaardigheid.

We beseffen soms niet dat deze vogels net over de grens in de Achterhoek op Duits grondgebied broeden. In het gebied waar de flamingo's zitten, zijn veel andere vogels waar te nemen. Kijk maar naar de foto; iedere vogelaar kijkt enthousiast een andere kant op, op zoek naar zijn 'eigen' vogel. Al met al was het een geslaagde dag waarin we rond de 80 vogelsoorten mochten waarnemen waaronder ook pestvogels.

En nu mijn titel. Ja een ganzenocht doe je met een vervoermiddel dat auto heet. Aan het einde van de dag verdelen we de kosten die op dat moment gemaakt zijn. We reden dus van vogelkijkpunt naar vogelkijkpunt. Zelf reed ik als tweede auto achter een ander aan. En op de provinciale weg mag je 80 km. Wat moeilijk is te handhaven als je alleen maar oog hebt voor vogels; je hersens zijn zo ingericht dat je gefocust bent op alles wat vliegt. Dus vloog ook de auto zomaar een 50 km gebied in en kregen we twee weken later de rekening van het CJiB in de brievenbus.

Zo kreeg een fijne tocht even en domper, mede omdat mijn echtgenote demonstratief de kamer binnenstoot en vroeg "wat doen jullie tijdens die ganzenocht?".

Ron Steven, Flora en fauna werkgroep

Fotograferen in de regen

Wat was het nat! Maar de fotoworkshop 'Het Arboretum in elk seizoen' ging gewoon door. Fotografe Lisette van Gameren ging met negen diehards het park in om de bollen te fotograferen. En ik moet zeggen, ondanks de regen kwamen daar mooie resultaten uit.

De workshop begon in 't Weetpunt met thee van gastvrouwen Thea Los en Ankie van Dijk, die maar wat blij waren met de groep: "zonder jullie was er niemand geweest." De dames komen gezellig bij de cursisten zitten, terwijl Lisette de theorie uitlegt die je nodig hebt om er één bloem uit te laten springen, terwijl de achtergrond wazig blijft.

De fototoestellen worden ingesteld. Voor de eerste keer zet ik mijn toestel op de M van manual, ofwel: handmatig instellen. "Dat is wel meer werk hoor," waarschuwt Lisette. Maar wat maakt het uit, we hebben alle tijd. En ik weet nu hoe ik mijn fototoestel moet instellen als er weinig licht is. Lisette had al gewaarschuwd, dat we van de gebaande paden zouden gaan. Daar heb ik me ook op gekleed. Zo zit ik op mijn knieën voor een van de bollenslingers door het park. De narcis op de voorgrond wordt wel scherp, maar de achtergrond niet wazig. "Dat komt doordat de achtergrond in dit geval te dichtbij is," legt Lisette uit, die even meekijkt hoe het fotograferen mij afgaat. Zo krijgen alle cursisten om beurten haar aandacht.

Ik moet dus naar een bloem met een 'diepere achtergrond'. De magnoliaboom! En zowaar, in het schermpje van mijn fototoestel verschijnen enkele foto's met scherpe tak en knoppen, met vage achtergrond. Zelfs de regendruppels zijn scherp.

We gaan naar binnen voor een volgende pot thee van Thea en Ankie en een stukje theorie over het fotograferen van vergezichten, en dat kan ook een stukje Munnikepark zijn. Aan bod komt de verdeling van je beeld in drie horizontale en verticale banen en de plaats van het belangrijkste beeld daarin. En nu is het vooral zaak om alles scherp te

houden; niet inzoomen, maar heen en weer lopen is het devies. In de praktijk brengen we deze theorie niet meer. Het is nog harder gaan regenen en het stormt. Als bewijs daarvan deze foto die Lisette maakte van de groep.

Vakfotograaf Lisette van Gameren organiseert dit jaar nog drie fotoworkshops voor volwassenen in het Munnikepark: 'het Arboretum in elk seizoen'. Neem even de tijd om op je gemak te experimenteren met je camera in de mooie omgeving van het Arboretum. Met verschillende invalshoeken voor mooie foto's en aandacht voor de techniek als daar behoefte aan is. Elke camera is geschikt. De eerstvolgende workshop is zondag 14 juni, met aandacht voor de rozen. De volgende workshops zijn op 30 augustus 2015 en 8 november 2015, tijd 13.30 uur - 15.30 uur. De kosten zijn € 10 per keer. Aanmelden bij lisette.van.gameren@gmail.com.

Esdoorn cadeau voor arboretum

Het arboretum heeft een esdoorn cadeau gekregen van een gever die anoniem wil blijven. Wel was hij aanwezig toen zijn boom werd geplant. Dat gaf WetensWaard de kans hem te vragen: waarom dit geschenk?

“Ik wandelde in de herfst door het park en werd geraakt door al die mooie herfstkleuren. Wat kleur kon ik wel gebruiken na een nare tijd in mijn leven. Daarna duurde het een tijdje eer mijn plan was gerijpt om het park daarvoor een bedankje te geven. Ik dacht namelijk, dat er wel een lange termijn beplantingsplan zou zijn en wie ben ik dan om daar dwars doorheen te gaan? Uiteindelijk heb ik toch de mensen van het park benaderd; ik wilde een boom geven, maar liet het bestuur vrij in de keuze van een soort. Wel moest het een boom worden met kleur.”

Na lange wikken en wegen werd er besloten een 'Acer rubrum 'October Glory'' aan te schaffen. Rubrum is latijn voor rood en de toevoeging

'October Glory' zegt het al: deze boom verkleurt in de herfst spectaculair rood. Daarmee is aan de criteria van de gulle gever voldaan. Er werd een exemplaar aangeschaft met een extra dikke stam, zodat hij niet zo kwetsbaar is voor vandalisme.

Die dikke stam zorgde natuurlijk wel voor extra gewicht; er waren twee man en twee vrouw nodig om de nieuwe acer in zijn plantgat te krijgen.

Marjan

Donaties vrienden van het Munnike Park: t.n.v. penn. Ver. Arboretum Munnike Park te Zwijndrecht: minimaal een bedrag ad. € 25,00. Lidmaatschap € 7,00 per jaar op rek.nr. NL54RABO 037.75.21.434.

Sponsoring en donaties: St. Natuur & Landschap Zwijndrechtse Waard t.n.v. penn. Stichting Natuur & Landschap Zwijndrechtse Waard rek. nr. NL39RABO 039.76.03.614.

Sponsoring blijft hard nodig

Een hartenkreet die vele malen in WetensWaard is geuit en actueel blijft. We sluiten er dan ook nu weer mee af.

De lijst van sponsors ziet er als volgt uit:

- * *Mevr. L. van der Woude*
- * *Jeroen, Nicola en Kristie Tiën*
- * *Pavlov (P.Høvig) en Steven, Christiaan en Marjolein Høvig*
- * *Gooitske, Jelmer en Meerten Hamer*
- * *Anne Marie*
- * *Wieke, Sanne, Thomas en Inger van der Schoor*
- * *Roald, Neline, Maaïke, Anne, Derek, Madelein, Lennart, Lotte, Emmeke, Marit en Elbrich van der Ploeg*
- * *Huib Jongejan*
- * *Robin van Drimmelen, Jadie Cole en Floor Kracht*
- * *Van Leeuwen Rietberg Stichting*